

Megjelenik minden **csütörtökön**. — **Előfizetési ár:** egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — **Hirdetések ára:** 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a **Szent-István-Társulat** igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőségéhez (IV. Lövész utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1880.

26. szám.

Junius 24.

Előfizetési felhívás. Bizalomteljesen kérjük tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésök junius hó végével lejár, hogy megrendeléseiket a „**Katholikus Hetilap**“ 1880. július—decemberi félévi s illetőleg július—szeptemberi negyedévi folyamára megújítani s lapunknak ismerőseik s barátaik körében új előfizetőket szerezni méltóztatnának. Előfizetési díj: fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. Az előfizetési pénzeket kérjük a Szent-István-Társulat igazgatóságához (IV. Lövész-utca 13. sz.) ezimeztetni. — Egész évre is még lehet előfizetni 4 frtjával. — Budapest 1880. junius 8.

Ágoston Antal, szerkesztő.

A vallástanítás az iskolában.

III.

(M—y) A forradalmakat mindig a népek vallástalansága előzte meg. Tudjuk, hogy a nagy francia forradalmat mint annak előjátéka, a rideg bölcsészet, a vallást maró gúny előzte meg. Bölcselkedtek a legfényesebb termékekben úgy mint az utolsó csapszékben. A forradalomnak szüksége volt a vallástalanságra; csak mikor a hitet megölte a szívekben, akkor emelhetette föl fejét.

De ezen gyújtó elemeket még amaz iszonyú s borzasztó időkben is, midőn a szabadság, egyenlőség, testvériség czéje alatt ezeket hurcolták a vérpadra, nem törvények, hanem egyes körülmények gyűjték egybe. Azon forradalom a megrendült hit és alácsúszott erkölcsi tekintély eredménye volt, s a hitetlenség és erkölcselenség törvényen kívül álló rendszerből keletkezett. A józan gondolkodás, s a népek történeteiből levezetett logikai következtetés azonban azt tanúsítja, hogy azon társadalmi átalakulás, azon forradalom, mely úgy szólván jogi alaptól akarja keletét származtatni, még nem

oly borzasztó; de a mely egy lassú és biztos elvallástalanításból ered, az az ő eredményeiben borzasztóbb, véresebb, embertelenebb leszen, mint akárhány, mennyiben eddig az ördög diadalmaskodott.

Minden nemzet jövőjének, és pedig szerencsés, boldog, virágzó jövőjének záloga azon nemzedékben rejlik, és pedig azon nemzedék erkölcsi hatalmában, melyet maga után hagy. Ez tehát minden hazafias kormányznak, mely a nemzet életeért felelős, első feladata. S ha valahol, épen a mi hazánkban, melynek annyi az ellensége, hogy számát sem tudja, s oly kevés a barátja, hogy hamarjában meg sem tudná mondani, kire számíthatna bizton szükség esetében, épen a mi hazánkban, mely önnön fiainak erős jellemében tudta eddig létét föntartani, a földolog egy hatalmas erkölcsi érzülettel felruházott, jellemteljes, hazafias nemzedék teremtése. Ezt a nemzedéket a mai liberalis szellem nem csak nem fogja létrehozni, sőt ellenkezőleg csírájában megöli.

Ha élni akarunk, ha akarjuk, hogy nevünk a népek történetében felírva legyen, úgy nekünk egy vallásos, becsületes, hazafias nemzedékre van szükségünk.

S erre első tér az iskola. Ott nem csak tanítani kell, de nevelni. Otthon nevelik a gyermeket a családnak, az iskolában a társadalomnak. Az otthon minden áldásait elrontja az iskola, ha az vallástalan, a jellemképzéssel nem törődő, s pusztán doctrinair; míg ellenben az otthoni nevelés hiányait is pótolhatja az iskola, ha abban a tisztelet, hódolat tanítatik az Isten iránt, szigorú kötelemül iratik elő a vallás és annak külső gyakorlata, ha a vallásból folyó erkölcsi érzület ápolatik; ha a tanítás alapja az Isten félelme s a törvények tisztelete.

Hanem akkor vissza kell adni a vallástanításnak iskoláinkban azon tekintélyt, mely azt megilleti, azon

méltóságra kell emelni, melyet bir, mint minden tudomány elseje és kezdete, s tanárainak azon elsőséget kell tulajdonítani, melyhez joga van tárgyának fősége, magasztossága, annak az egész tanuló ifjuság jellemére kiható ereje s hatalma miatt. Ha a tanulóban a tantárgy iránti kicsinylést, megvetést már ezen korban nevelik, ha már most megtanulja azt, hogy a vallástan semmi, annak oktatója nulla, akkor megtanulja azt is, hogy a vallás is semmi, s ha a vallás utolsó volt az iskolában, utolsó marad bizonyára a közéletben is.

Am a törvény ellen nincs menekvés. A jövő nemzedékünk elhanyagolt vallási nevelése fölötti ezen jajj-szó is pusztában fog elhangzani. Hanem a mit az iskola ront, azt törekedjék helyrehozni a család. Ha valaha, most ismerje minden szülő kötetlenül gyermekének mindaddig, míg kezei alatt vagyon, vallásos nevelésére gondot viselni. Ha az iskolában utolsó a vallás, legyen otthon az első. Pótolja a szülők, nevelők, s minden becsületes emberbarát lelkiismeretes gondviselése, vallásos nevelése azon hiányt, melylyel a törvény az ifju nemzedéket Istentől elvezetni akarja, s midőn az állam tanult embereket akar faragni az iskolákban, ők alkossanak vallásos és becsületes embereket.

Nefelejts.

— Boldogult atyám sírjára! —

Imádkoztunk érted az élet Urához,
Esdekelve kértük ne vegyen magához,
Ne vegyen el téged!
Mondtuk: szeretünk, mint csak gyermek szerethet.
Nálunknál hívebben ott fenn sem szeretnek.
M'ért a mennybe térted?

Hiába volt mind, mind: jött a fehér angyal,
Rád borult, megcsókolt, halvány, hideg ajkkal,
Lelked felölelte.
Aztán röpiült vele egyenest az égbe
— Félt: a hűség hátha még is vissza kérne.
Vissza követelne. —

Leszaladt egy csillag... arcod letakarva
Lefektettünk szépen fehér ravatalra,
Majd a néma sírba.
Kikisért a részvét s az igazi bánat
Emésztő panaszát éretted, utánad
Elzokogta, sírta.

Haza ment a menet, magunkra maradtunk,
Te vesztett édenünk pihentél alattunk
Ölnyi mélyre zárva.
Még ott, még akkor is könyörögtünk, kértünk:
Hagyd a hosszú álmot, koporsódat értünk,
Lásd keserg az árva.

De te nem jövel, oh! — ha jöhettél volna... —
Hiába kesergénk sirodra omolva;
Meddő volt keservünk.

Csak is azt az egyet mutattuk meg véle:
Mint fáj, hogy itt hagyál s fölmenél az égbe,
Mennyire szeretünk.

Tíz év mult azóta... hervadt a bánat,
De beteg gyökerén egy új virág támadt:
Kegyelet virága.
Sirodra ültettük s hogy viruljon, éljen,
Megöntöztük könnyel, fölnevelte szépen
Hét hű szív imája.

Tíz év mult azóta... hosszú sor minálunk,
De sirodhoz mi még hűséggel kijárunk
Imádkozni érted.
Ki is fogunk menni, nem hagyjuk el soha;
Nem lesz virág nélkül szomorú, mostoha,
Mig csak Isten éltet.

Szent kötelesség ez, az Ég ruházta ránk,
A szívbe van vésve, ne félj hát jó atyánk,
Nem fogjuk feledni.
Előbb fog dobbanni porladó kebeled,
Mintsem a szeretet kialszik, elfeled
S ne tudjon szeretni.

És most Isten veled halottam, édesem!
Fáradalmadat pihend ki édesen
A kereszt tövében.
Mi majd imádkozunk, hogy a végső napon
Föltaláljunk a jobb felőli oldalon
Jézusnak körében.

Csepregi B.

Péter urfi.

Souvestre Emil elbeszélése.

(Vége.)

Már kétségbe kezdett esni, midőn végre az öreg tapsoncz megjelent nála.

— Korábban jövök, mond, ha Párisban lettem volna; de a határban dolgoztam s leveledet csak ma reggel kaptam.

— Hoztál a mit kértem? szakítá őt hirtelen félbe Péter.

— Pénzt? Régóta nem ismerem már még a színet sem.

— Akkor tehát mit akarsz itt?

— Ajánlatot akarok neked tenni, ha akarsz pénzt keresni.

Rouvière vállat vonított.

— Alig bírok járni, felele.

— Nem is lesz járásra szükség; mindössze is csak egy levélíráshoz kerül.

— Hamis levélbe?

— Nem. Te ismered Antal asztalosmestert, nemde?

— Együtt inaskodtam vele.

— Irj neki, hogy látogasson meg téged ma este, s azután ügyekezze őt itt tartani késő éjig...

Péter meglepetve tekintett Durandra.

— Mit akarsz hát vele? kérdé.

— Az nem a te dolgod; te csak tartsd őt itt ma este jó sokáig.

— Nem lesz semmi bántódása?

— Nem.

— S mit adsz nekem?

— Hatvanezer franknak ötödrészét fogod kapni!...

Péter elfogadta az ajánlatot. Egyszerre azonban kételyei támadtak.

— Ti tehát, mondá, a hatvanezer frankot Antaltól akarjátok elvenni.

— Nem az övéi.

— Bizonyosan nem?

— Bizonyosan nem.

Rouvière habozott még egy pillanatig.

— Rajta! siess, mond Durand; ha nem akarsz segélyünkre lenni, majd találunk más módot.

— De biába irok neki, ha nem fog még sem eljöni.

— El fog jöni, az az én dolgom.

— Tegyük meg, gondolá magában Rouvière, miután nem lesz semmi bántódása, s miután a pénz sem az övé!... Egyébaránt én az egész dologban nem veszek semmi részt; nem teszem ki magam semminek.

— Nos? kérde a volt jegyárús.

— Megírom a levelet.

Durand tollba mondta neki. Rouvière ezen levelében bevallotta minden hibáját, mint pazar fiu. festette nyomorát s végül kérve kérte Antalt, hogy látogassa meg őt rögtön.

— Magam fogom elvinni, mond a tapsoncz, midőn a levél be volt fejezve. Most, fiam, türelmesen várj és játszd jól szerepedet; holnap itt leszünk a pénzzel.

Rouvière nagyon izgatottan tölté a napot. Félelem s remény között ingadozott. Végre késő este kopogtattak ajtaján s Antal betoppant. Péter, a mint megpillantá, reszketett és sápadt lett; fölállott, szólni akart; de a fiatal asztalos nem egedett neki erre időt.

— Ne mondj nekem semmit, kiálta föl, leveled mindent elmondott, s az ilyen vallomásokat nem szereti az ember ismétlni. Nem azért jöttem, hogy leczkézteselek, de fecsegni akarok veled.

S midőn látta, hogy Rouvière zavara még mindig tart:

— Bátorság! mond kezét nyujtva neki, nincs semmid többé; jól van! Fogsz tehát dolgozni. Egy ajánlatot fogok neked tenni, mely, remélem, tetszeni fog neked. — Addig is vacsoráljunk.

E pillanatban egy fiu jött be, hozva magával mindent, mi a vacsorához kellett s a két régi asztalosinas asztalhoz ült.

Antal elejénte közönbős dolgokról beszélt; azután néhány kérdést intézett Péterhez terve iránt; ez azonban, kit nagyon gyötört lelkismereti furdalata, kerülte az egyenes választ, s ügyekezett mindig a beszélgetést Antal dolgaira terelni.

— Te vállalkozó lettél tehát, de ugy-e nem rég óta? kérde tőle.

— Egy év előtt régi mesterünk igen kedvező feltételek mellett átengedte nekem ácsudvarát.

— Ah! az öreg Fournier visszavonult tehát!... Gazdag?

— Az volt még néhány hónap előtt, mond Antal szomoruan.

— Hogyan ment tönkre?

— Pénzét egy gaz bankárra bízta, ki megbukott.

— És nem maradt neki semmije?

— Mindössze hatvanezer frankja, mit tegnap fölvettem a tömeggondnok urtól. Péternek szive sebesebben vert.

— S ez a pénz nálad van? kérde tőle.

— Persze! S a holnapi nap, midőn ezt a pénzt elviszem az öreg Fourniernak, nagy ünnep lesz nekem. Szegény jó öreg! az első pillanatban azt hitte, hogy mindent el fog veszteni és ha én nem vagyok, az öreg a nagy veszteség feletti fájalmában bele hal. Bizony, nagy csapás az elveszteni mindent, mit az ember ötven évi becsületes munkával szerzett; elveszteni azt, miből két özvegy leányát és hat unokáját fentartotta! bizony majdnem oda jutott, hogy valamennyit a szegények házába lett volna kénytelen küldeni. Végre maradt mégis annyiok, miből szűken megélhetnek; de mondhatom, hogy nem kis fáradságomba került, míg e pénzt megkaphattam. Két hónapig volt dolgom közjegyzőkkel, kik egyre azt tanácsolták, hogy egyezkedjem, s ügyvédekkel, kik biztattak, hogy pereljek. Végre mindennek vége van; a jó öreg hatvanezer frankja kezeim közt van, s mikor megkaptam, nagyobb volt az örömem, mintha saját pénzem lett volna; a tolvajok tehát rossz helyen járnának nálam, mert ha életembe kerülne is, mégsem hagynám e pénzt tőlem elrabolhatni.

Rouvière hideg borzongatást érzett, mely tagjain végig futott.

— Igaz, mond Antal, kit a vacsora derültté tett, tudod-e, hogy irnokom van? s találd ki, hogy ki... Sándor ur... igen, Sándor ur, a lelkes művész; Sándor ur, ki könyvvezetőm és pénztárnokom lett. Az igaz, hogy nem volt más választása; igazgatója reformokat tett a színháznál, elbocsátotta mindazon színészeket, kiket nem tekintett nélkülözhetleneknek, s a mi szegény barátunk szintén ezen sorozatba tartozott. Fölszólítottam, hogy vállalja el nálam az irásbeli teendőket, s ő elfogadta. Ma épügy lelkesül új foglalkozásaért, mint lelkesült előbb a művészet mellett, s époly becsületes, buzgó és kötelességű mint előbb.

— Ugy látom, jegyzé meg Péter, hogy sok dolgoznak kell lenni, miután irnokot tartasz.

— Ugy van, megbízóim körét, melyet Fourniertől átvettem volt, én még jobban kiterjesztettem. Végre is, a mint látod, csak a restek nem boldogulnak; ezt nem szemrehányásképen mondom neked, sőt ellenkezőleg meg vagyok győződve, hogy most már elhatározad magad az elvesztett időt helyrehozni.

— Mindenesetre!

— Nos, a mint épen előbb mondtam neked, ugy hiszem, találtam számodra foglalkozást, mely épen neked való lesz. Nekem vállalkozásaim vannak Páris különböző negyedeiben, nem ügyelhetek föl mindenre, s szükségem lenne egy emberre, ki sétálva egyik helyről a másikra menne utánnézni, hogy mit csinálnak a munkások. Te mindig szeretted a járdát taposni; ugy hiszem, hogy ez az alkalmazás jó lenne neked; mit gondolsz?

— Kétségen kívül.

— Ugy tehát, máttól fogva a tied ez a hely. Nem szeretek soha késlekedni azzal, a mit rögtön meg lehet tenni; eljősz velem, van egy szobám rendelkezésedre; velem fogsz étkezni mint Sándor ur s ugy fogunk élni mint három testvér. . . Rajta tehát! ez bevégzett dolog, induljunk rögtön.

E szavak után Antal fölkel, de Rouvièrenek ezer kifogása volt. Azt mondta, hogy előbb néhány ügyet kell rendeznie, barátjaival találkozni, számadásait rendeznie.

— Jól van, mond az asztalos; de mindezt otthon épen ugy megteheded, mint ezen a helyen. Ez a padlásszoba hideg és szomorú; nálam jobb szállásod lesz, és én viszlek magammal.

— Látod, hogy alig bírok járni.

— Ugy tehát kocsit fogadunk.

— Ma este már nagyon késő van oda menni.

— Én rendbe hozattam előre szobádat; Sándor ur vár bennünket.

Péter küzdött még egy ideig, de hasztalanul; Antal ragaszkodott eszméjéhez s a bor oly erélyessé, oly ékesszólóvá tette, hogy lehetetlen volt neki ellenállani. Rouvière ellenben, ki sokat ivott, hogy elkábítsa magát s elrejtse a vacsora alatt zavarát, félrészeg állapotban volt. Folytonosan ellenkezve engedé magát egész az utcára vonszoltatni, hol barátja hasztalanul keresett bérkocsit.

Menjünk tovább, mond Antal, majd találunk egyet.

De már nagyon késő volt s a bérkocsisok régóta eltávoztak állomásaikról.

— Menjünk csak tovább, ismétlé az asztalos, majd találkozunk valami visszatérő kocsiival, s azt megfogadjuk. Támaszkodjál reám és ne félj.

Rouvièret így vonszolta Antal azon negyedig, a hol lakása volt; midőn már odáig jutottak, belátta, hogy többé nem hátrálhat s megszünt ellenvetéseket tenni. A Quatre-Fils-utczába értek s végre az Antal ácsudvarába. . . Rouvière alig bírt lábán állani; remegett s lélegzete lihegő volt. Az asztalos kinyitotta a kaput s beocsátotta társát; de alig tettek néhány lépést, borzasztó kiáltás hallatszott. Péter kénytelen volt a falhoz támaszkodni, hogy össze ne rogyjon. . .

— Mi ez? kérdé a megrémült asztalos.

Ugyanazon kiáltás hallatszott ismét.

— Ur Isten! valakit gyilkolnak nálam!

Antal a ház felé rohant, melynek ajtaja nyitva volt, de két ember, ki szaladva jött ki onnan, oly erővel ütközött belé, hogy Antal elesett.

— Segítség! ide Péter! kiálta; tolvajok! gyilkosok!

Péter eltévedve, tapogatózva ment a ház felé s azon pillanatban ért oda, midőn az asztalos felállt. Fájdalmas nyögéseket hallottak. Antal sietett szobájába, lámpást gyújtott s fölsietett a felső emeletbe, honnan a panaszhangok hallatszottak. Sándor urat vérében fürödve találták, göresösen ujjai között tartva a tárcza rongyait, melyben a Fournier hatvanezer frankja volt.

— A nyomorultak megölték őt! kiálta föl Antal. . . Rouvière! . . . segíts! menj, hozz gyorsan segílyt!

Azonban Rouvière nem volt már ott. A holttest

láltára nagyot kiáltott s futásnak eredt. A mint kinyitotta az ácsudvar kapuját, találkozott Durand-nal.

— Szerencsétlen, mond emez, megragadván őt karjánál, majdnem elfogattál bennünket; miért jöttél vissza Antallal?

— Ereszsz el! mond Péter rémulten. . . Kezeid még véresek.

Durand elereszté s Péter eltűnt az utcából.

V.

Péter teljesen elvesztette fejét: mindazáltal az ösztönnek egy bizonyos neme haza vezette őt. Mint örült rohant föl padlásszobájába s ágyára veté magát. Addig esztelenül haladt az életben, a nélkül hogy visszatekinített volna; sőt, tagadhatlan, igaz lelkismereti furdalást sem érzett; de a vér látása megrémítette őt. Ez uttal, ugy szólván, megtapogatta a bünt. Nem a társadalmi megegyezés megsértése forgott itt fenn, mely többé-kevésbé vitás. Egy embert megöltek! nem a lelkismeretről volt szó, mely fellázadt, nem a pénzről, melyet elraboltak, de egy életéről! Péter nem szoktatta gondolatát a bűnnek ezen képéhez; ösztönei lazák de szelidek voltak; megiszonyodott ezen gyilkosságtól, melyben ő közvetett részt vett. Azután a borzalmat a rettenetes követte! Nem fogják őt felelősségre vonni Antal halála miatt? Vonakodása Antalt követni, futása a büntett felfedezésekor, mindez gyanut kellett hogy ébresztszen. Különbön is Durand vagy valamelyik társa kézre kerülhet, megvallhatja az igazat s őt vérpadra vezetheti.

Rouvièret örüllté tette ezen gondolat; elmondá magában, hogy az egyetlen mód a menekülésre, ha megelőzi a vádat s bejelenti maga a bűnöst; ha megmondja, hogy ő csupán vak és ártatlan eszköz volt kezeik között Ily módon, gondolá magában, előre biztosítaná magát Durand és társai vallomásai ellen.

A mint ezen ötlete támadt, sietett azt k vinni minden további gondolkodás nélkül s Antalnak a következő levelet írta:

«Nagyon szerencsétlen vagyok! én ismerem a nyomorultakat, kik lakásodra betörték, és akaratomon kívül segédkezet nyújtottam nekik. Egyikök tanácsa folytán irtam volt neked, s hivatalok látogatásomra; eszem ágában sem volt, hogy távollétedet fölhasználva végrehajtsák azon bűnt, mely elkövettetett. — Jöjj, látogass meg, mindent elmondok neked; csak ne árulj el. Péter!»

Rouvière azon utasítással adta át e levelet kapusának, hogy vigye rögtön rendeltetése helyére. Levetségé oly nagy volt, hogy nem tudta magát elhatározni, hogy maga menjen a fiatal asztaloshoz; nem is mert egyébaránt arra gondolni, hogy az utcán mutassa magát; félt a tömegetől; ugy rémlett előtte, hogy látni fognák ruháján a vérfoltokat s gyilkost fognának kiáltani.

A napnak egy része elmúlt a nélkül, hogy Antal megjelent volna; szerencséjére Péter, kinek sebe miatt s mult éji izgatottsága folytán erős láza volt, nem olvasta pontosan az órákat; de este felé a válság megszűnvn, gondolatait összeszedhette és csodálkozni kezdett Antal késedelmezése felett. Épen föl akart kelni, hogy kérdezősködjék a kapusnál, midőn kopogtattak ajtaján. Egy ismeretlen lépett be.

— Antal ur küldött önért, mond Rouvièrenek az idegen.

— Miért nem jö ö maga?

— Épen most jött Versaillesből, a fáradság s kétségbeesés levették. Nem volt bátorsága idáig jöni, kéri önt, hogy látogassa meg őt. Kocsi vár lenn reánk.

Rouvière bár meg volt lepelve, de nem találván módot a kérelem megtagadására, követte lassan az idegent. Már éj volt, s a gyöngeség, hozzájárulva a kocsi mozgásához, elszenderíté Pétert. Végre a kocsi megállott. Rouvière hirtelen fölbredve, kiszállott a kocsiból, társára támaszkodva. Csakhamar észrevette, hogy nem a Quatre-Fils-utczában vannak, de egy sötét sikátorban s egy gyanus külsejű ház előtt.

— Hová vezet ön engemet? kérdé megállva.

E pillanatban tekintete a kocsisra tévedt, ki mellette volt.

— Durand! kiálta föl rémulten.

Nem volt ideje többet szólni: erős karok ragadták meg; a ház kapuja megnyílt s őt behurezolták oda. Másnap Antal megjelent Rouvière lakásán s kérdezősködött utána.

— Ah! uraságod az, kinek lakónk tegnap irt? mond a kapus.

— Én nem kaptam semmiféle levelet.

— Ez mégis bámulatos dolog! Tegnap lementem ezzel a levéllel, s a lépcsőn találkoztam Durandnal, Péter urfinak egy barátjával; én így szóltam hozzá: Az ön barátja derék megbizást ad nekem, hogy vigyem ezt a Maraisba. Mi az? felelé nekem. Megmutattam neki a levél czimét; ő elvette ekkor tőlem a levelet s azt mondá, hogy adjam oda, mert ő épen arra felé megy; ő majd átadja azt, a kinek szól. . . Egyébaránt ne tessék uraságnak fölfáradni az emeletre, mert Rouvière ur nincs otthon.

Antal visszament ácsudvarába; nagyon levert volt és gondolatokba merült. Midőn a folyó partján haladt, egy helyen sok embert látott összeesődni.

— Szegény szerencsétlen! mondá egy nő; legalább becsületesen halt volna meg.

Antal oda ment.

— Mi ez? kérdé egy hajóstól.

— Egy holttest, melyet a Szajnából halásztunk ki, polgártárs.

E pillanatban egy hang szólalt meg a tömegben:

— Nini! hiszen én ismerem ezt az embert; ez egy nagy mihaszna, ki szomszédunk volt s a kiből nagybátyja soha sem tudott valamit faragni. . . . Ő az, Péter urfi.

(Francziából.)

Fordította: F. J.

TÁRZA.

XIII. Leo pápa és a lengyelek.

Néhány nap előtt fogadta a szent atya Sapiéha lengyel herceget és családját. A Sapiéha-család Lengyelországban már régi időtől fogva ismeretes lángoló hazaszeretete és a kath. egyház iránt való rendíthetetlen odaadása által. Tudta ezt a szent atya, és azért is a fogadtatás különösen szívélyes és szeretetteljes volt. Az anyahercegnőt, ki egy igen tiszteletreméltó hölgy, és a kit mindnyájan, kik ismerik, kiválólag tisztelnek, azonnal

üléssel kínálta meg. Midőn a herceg azután fiát, egy 17 éves ifjút mutatá be a szent atyának, a fiatal herceg térdre omlott és megindulásában könyekben tört ki. A szent atya kegyteljesen vevé az érzékenyült fiatal hercegnek fejét kezei közé és atyai hangon kérde tőle:

«Fiam! igéri-e nekem, hogy őseinek hitében és erényeiben kitartó és állhatatos leend?»

Az ifjunak megindulása oly nagy volt, hogy nem bírt szólni. Ezért is az atya válaszolt fia helyett:

«Én igérem — ugymond — az ő nevében, nem csak azt, hogy őseinek hitében és az egyház iránt való hűségében állhatatos leend, hanem azt is, hogy kész leend Szentségednek az első szóra szolgálatát följánlani.»

«Jóváhagyja és megerősíti-e ön fiam! — kérdező tovább a szent atya — a mit atyja az imént megígért?»

És a még mindig térdelő ifju herceg határozottan föltekintve válaszolá:

«Igen, szent atya! igérem.»

«Tartsa emlékezetében fiam! — tevé hozzá a szent atya, — hogy Krisztus helytartójának tett ígérete Isten előtt a fogadalom jellegével bír.»

Erre azután a szent atya a hercegi család többi tagjaihoz fordult, és a legszívélyesebben társalkodott velök. Észrevévén azonban, hogy a fiatal herceg megindulásában még mindig zokog, így szólott hozzá:

«Pál, jöjjön ide és üljön le mellém.»

Az ifju herceg meglepetésében és a szent atya iránti mély tiszteleténél fogva eleinte vonakodott.

«Pál — ismétlé a szent atya — ön megígérte nekem, hogy első felszólításomra hozzám sietend.»

Azután mielőtt a fogadtatás végét érte volna, a szent atya még néhány szót intézett valamennyi jelenlevőhöz:

«Mi sem indít, mi sem vigasztal meg annyira — ugy mond — mint Lengyelország derék fiainak látogatása. Én ismerem a hosszú utat és nehézségeket, melyekkel idejöveteletekben megküzdnetek kellett. A hódolatot, melyet nekem hoztatok, én nem saját csekély személyemnek, hanem annak tulajdonítom, a kinek e földön méltatlan helytartója vagyok. Tudva van előttem nemzeteteknek a kath. hithez való hűsége és a lengyel nemességnek az egyházhoz való ragaszkodása és odaadása. Ez a ti legnagyobb dicsőségetek. Legyetek rendíthetlenek! Hűségtek és kitartástok a mindennemű bajokban, melyek nyomnak benneteket, reménye kedves hazátoknak és reménye az egyháznak is.»

El lehet képzelni, hogy a lengyel hercegi család mily lelkesültséggel és emelkedett hangulatban hagyta el a Vatikánt.

Valóban, midőn az uralkodó sivár liberalismus polypkarjai a társadalmi viszonyok nemesebb nyilvánulásait mindenütt megfagyasztják és elölik, midőn az együvértartozás és a keresztény közcsaládiasság nagyra, szépre és dicsőre buzdító érzete mindinkább tűnni kezd köznapi életünkben: kétszeresen jól esik tudomást vennünk a kereszténység közatyja körében nyilvánuló ezen és hasonló megható jelenetekről, melyekkel szemben, midőn egyrészt az önző liberalismus hangoztatott humanismusa és hivatkozó érzélgései eltörpülnek: ugy másrészt arról tesznek bizonyosságot, hogy a valódi nemes örömmök virágai csak a kath. hit virányain teremnek meg.

(Religio.)

A virágokról.

II.

(Vége.)

Az előbbi fejezetben vázlatosan ismertettük a virágokat. Említettük, hogy a virágnak bizonyos szerep jutott a költészetben, a tudomány- és művészetben, most még bátran hozzá tehetjük az életben is. A virág sokszor világtörténeti fontosságú kérdések eldöntésénél is szerepelt, s annak viselőjét egyenesen egy bizonyos párthoz tartozónak tüntette fel. Midőn a XV. század közepén a trón birhatásaért az uralkodó család két ága között háboru tört ki, az u. n. vörös és fehér rózsá-harcz, a vörös rózsza a Lancaster, a fehér a York-ház és párt jelvénye volt, s még most is ott szerepel az angol czimerpaizsban a két rózsza. Anjou királyaink czimerét képezte a lilium, a Bonapartékét az ibolya, s a heraldikában csaknem negyedfélszázra menő czimert lehet találni és megkülönböztetni, melyekben a rózsza, a virág valamely más neve, gyümölcs vagy fa szerepel.

De szerep jutott a virágnak a tudomány- és művészetben is. Ismeretesek a toulousei virágjátékok (Jeux floreaux) az az költői versenyek, melyek Toulouseban tartattak az Académie des jeux floreaux elnöklete alatt. Ez szépirodalmi társaság volt, mely még a XVI. században keletkezett, s hogy sokáig fönállott, bizonyítja ama körülmény, hogy működésében 3 időszakot különböztetnek még.

Ilyen volt a XVII. század közepén Nürnbergben alapított virágrend is, tulajdonkép nyelvmivelő társaság, mely a német nyelv tisztázását és csinósítását vette célba; de csakhamar eltért ezen czéltől. A rend jelvénye virág volt.

A művészetben nevezetesen a festészetben és az építészetben szintén jutott neki szerep. A virágfestészet hajdan csak decoratív művészet volt, mely a falak díszítésére alkalmaztatott, de nagy művészek, mint Pausias és Zeuxis sem áttáltak vele foglalkozni. Ismeretes az antik világ művészversenye, midőn a versenyző görög festők egyike természetihűen festett szőlőfürtjével magukat a madarakat, másika a függőnyvel magát a művészt vezette félre.

A középkorban a virágfestészet egy ágát képezte a miniatűr festészetnek, melyek a livres d'heures és más kéziratoknál alkalmaztak. A XVII. században a virágfestészet már önálló iskolává fejlődött ki, melynek jeles képviselői voltak és vannak.

Mikor végre a virágok divatcikké váltak, átvette azokat az ipar és kereskedés. A mesterséges virágok készítésében, a mi szintén bizonyos műérzetet kíván, Italia és Franciaország hosszú ideig állott versenytársak nélkül; úgy, hogy virággyáraikban valóságos munkafelosztás uralkodott, és az egyik helyen csak is virágleveleket, a másikon virágkelyheket, míg ismét más-hol virágbimbókat készítettek. Ma már az ipar e neme is kiterjedett s néhol nagy tökélyt ért, pl. Párisban a Bery-czég az eredetiekhez mindenben hű példányokat készített, hogy ezeket botanikai tanulmányokra is czélszerűen használhatni.

A virágkereskedés ma is jövedelmező, de az volt már jóval előbb is. Így Hollandiában a XVI. században egy semper augustus ára 13,000 frt, háromé 30,000 frt volt, úgy, hogy az állam kénytelen volt magát közbevetni és egy példánynak az árát 50 frtban szabni meg. Vannak azonban még ma is ily nagy áru virágok, s egy szép passe non plus jáczint ára 18—80 frt. — Erfurt, Quedlinburg és Berlinben ma is kedvező iparágat képez ez.

A virágokhoz fűzött bizonyos jelentőségekből fejlett ki idővel a virágnyelv is, kezdetben a virág átadása üdvözlét volt.

Ma már, midőn jóformán minden virágnak megvan a maga jelentősége, ez is kifejlett, s bár sok tekintetben igen szép, de mert jobbadán az erkölcsöktől és szokásoktól függ, igen önkényes és korlátozott. Hely szüke nem engedi felemlíteni és felsorolni ama szép mondákat, legendákat és keleti meséket, melyekben a virágok oly fontos szerepet játszanak, jöllehet, ezek közt sok szép és jelentőségteljes foglaltatik. Mily szép pl. a vörös rózsza születése vagy az árpád-házi Erzsébet-legendában a rózsák jelentősége, midőn a jötekonyság cselekvéseinek gyakorlásában észrevéttetik, hogy a kötényében lévő élelmi szerek hirtelen rózsákká válnak, mint ezt a fővárosban a ferenczvárosi templom szép üvegfestett ablakján láthatjuk.

Ezek azok mit a virágokról, azok jelentőségéről röviden s vázlatosan összefoglaltunk; melyek bár a természet egy esekély és kis részét képezik, méltán megérdemlik szeretetünket, s a reájok fordított gondoskodást, melyet ők oly sokszorosan meghálálnak, midőn a rügyből bimbó, a bimbóból meg «piros rózsza» lesz.

Azért van aztán, hogy a virágokat öreg és ifju egyaránt szereti. Hogy is ne szeretné az ifjuság, az élet virága a természet virágait? Bizony szereti is, és sokszor egy egy rózsza, vagy egy hervadó virág nagyobb kincs neki, ha kedves kezek adták, mint Darius minden aranya. De ez csak az ifjuság sajátja. Én is szeretem a virágokat, és főleg azt az egy szépen nyíló rózsát, mely az élet kertjében nekem, egyedül nekem virul, mert én ápolom.

Nádasy T. Gyula.

A burgonya.

A növények az emberi életre, mint tudjuk, nagy befolyással vannak. Hogy mily nagy lehet ezen befolyás, azt legjobban mutatja a burgonya története. Ezen növény a táplálébb gabnáműeket kiszorította, a szegények tápláléka lett s legolcsóbb élelmi czikk. A gyáros ezáltal azon helyzetbe jött, hogy kevesebb munkabért kell fizetnie s olcsóbban adhatja árúit. A gazda olcsó eseséget kapott, szeszt gyárt a burgonyából, keményítő lisztjét cukorgyártásra használja, hulladékával marháját hizlalja, szóval a burgonya oly elterjedést nyert, hogy tenyészetétől milliók létele függ. A burgonya mentőszere az éhínség ellen, ha rossz gabnatermés volt; a burgonyával való táplálkozás mellett azonban elsatnyul az ember, s a proletárság minden nyomora szoros összefüggésben van. Európa népei, mintha sejtették volna ezt, sok éven át ellenszegültek a burgonya behozatalának, s esellel és erőszakkal kellett annak ültetésére kényszeríteni. Amerika felfedezése az afrikaiaknak a rabszolgakereskedést, maguknak az amerikaiaknak a borzasztó rabszolgaságot és az irtó pálinkát, végre az európaiaknak a burgonyát s a dohányt adta.

A mily jelentékeny lett a burgonya erkölcsi és ipari életünkre nézve, époly jellemző behozatalának módja az emberi nézetek, erkölcsök és kulturállapotok történetére nézve. Midőn a spanyolok a Titicaca-tó 12,000 láb magas fensikjét megmászták, hogy aranyat keressenek, látták, hogy az inkák békés alattvalói ott gumós növényt ültettek, melyet ők «papá»-nak neveztek, a gumókat megszáritották s lisztte reszelték, azután mint tápszert eltették. A spanyolok aranyat kerestek, s helyette egy nagyfontosságú növényt találtak oly magasságban, melyet nálunk örökös hó fed. Columbus már Cuba szigetén evett burgonyát s a tizenhatodik század végén spanyolok és olaszok drága cukorsütemények készítéséhez használták. Raleigh Walter volt az első éjszakeurópai, ki burgonyát ültetett, s miután Raleigh hazája Irland volt, ott természetették először kertben az új növényt.

Egy ideig természetesen csak az előkelők és inyczek használták nyalánságul, mert 1780-ig Angolországban és Skóthonban a nemesség kertjében mint disznóvényt mivelték. Franciaországban 1716-ban mint ritkaság került egy föl burgonya a királyi asztalra, száz esztendő múlva már a disznók eledele lett. XVI. Lajos király, burgonyavirágot hordott kabátja gomblyukában, mert nagy buzgalmat fejtett ki ezen növény természetének előmozdítására; neje burgonyavirág-bokrétát viselt hajában mint megfizethetlen dísz; még 1836-ban Görögország királynéjának, midőn bevonult Athenébe, egy szál burgonyavirágot nyújtottak át, mint legdrágább virágát az országnak.

A dohány és a kávé, daczára a szigoru tilalmaknak, csakhamar elterjedt mindenfelé, míg ellenben a burgonyát csak a kényszer és az éhínség volt képes terjeszteni. A burgonyát elejénte csak marhatápláléknak használták s a földművesek megálátatásnak tekintették, midőn a kormányok tanácsolták, hogy használják eledelül is a burgonyát, mely a gabnát fogja helyettesíteni. Németországban a parasztek annyira fétek a burgonyától, hogy még gyermekeiknek is megtiltották, hogy ne merjenek belőle enni, ha a földesur vagy a lelkész megkínálná. Gyakori éhínség elterjeszté végre lassankint mindenfelé. II. Frigyes a sziléziai kamaráknak 1763-ban megparancsolta, hogy dragonyosok által felügyeltessenek arra, hogy a nép burgonyát termeljen.

Hazánkon át terjedt el a burgonya Oroszországba, Németországon át jutott el Svédhonba, Angolországon át a Jöreménység fokához és Perzsiába, s ezáltal oly változásokon ment át, hogy ma majdnem 400 faja van.

Franciaországban különös módon terjedt el a burgonya. Az 1761. éhínség alkalmával az akademia nagy díjat tűzött ki annak, ki a gabona helyett alkalmas pótszert tud ajánlani. Parmentier gyógyszerész a burgonyát hozta javaslatba, s a kormánytól ötven hold földet kapott kísérlettelre. A burgonyát elültették, mely szépen kikelt s virágzott. Az udvarnál ez oly nagy örömet okozott, hogy urak és hölgyek burgonyavirággal díszítették magukat. Herczegnök és grófnők vetekedtek a gyógyszerész kegyeért, hogy drága pénzen egy burgonyavirág bokrétát kaphassanak tőle. «Őn feltalálta a szegények kenyerét!» kiálta föl XVI. Lajos s keblére ölelte a gyógyszerészt; de más-kép gondolkozott a nép, mely a burgonyát még csak megízlelni sem akarta. Az emberszerető Parmentier ezt látva, cselhez folyamodott. Trombitaszó mellett kihirdette, hogy burgonyája most már megérett s minthogy nagyon drága gyümölcs, külön védlevent eszközt ki magának, hogy mindenkit kétszeresen meg lehessen büntetni, a ki burgonyát találna lopni. Ez segített; a francia parasztek étvágyat kaptak, loptak, ettek, az új eledel megtetszett nekik, s készek voltak földjeiken burgonyát ültetni. Parmentiernek Montdidierben emlékoszlopot emeltek. **H-nd**

RÖVID HIREK.

* **Legfelsőbb adományok.** A király ő Felsege a fekete-ardói hely. h. ev. egyháznak iskolája építésére 100 frtot, a fazekas-zsaluvári r. kath. templom építésére 200 frtot, a szarvaskendi r. k. templom és paplak helyreállítási költségeire 200 frtot, a salgótarjáni r. kath. hitközségnek iskoláépítésre 100 frtot, a mosonyi gör. kel. román egyházközségnek temploma kijavítására 200 frtot adományozott magánpénztárából.

* **Kovács Zsigmond** veszprémi püspök ur ő excja a veszprémi r. kath. elemi iskolák építési költségeire 2500 frtot, a káptalan tagjai pedig ugyanezen célra 1800 frtot adományoztak.

* **Ipolyi Arnold** püspök ur ő excjának Besztercebánya városa albumalaku diszpolgári oklevelet adott át, mely Schickendanz tervrajza után készült czimerekkel és miniature festményekkel van díszítve.

— **Meghívás.** A Szent-László-Társulat fővárosi tagjai a társulat védszentjének, szent László királynak teljes búcsúval egybekötött ünnepét f. hó 27-én a szent-ferencz-rendiek belvárosi templomában reggeli 8 órakor tartandó ünnepélyes szent miseáldozattal s alkalmi szentbeszéddel fogják megülni, melyre a társulat t. cz. tagjai s minden rendü katolikus hívek tisztelettel meghívotnak. Az igazgatóválasztmány megbizásából, **Ágoston Antal** titkár.

* **Az országgyűlés** második ülészaka f. hó 21-ikén királyi leirattal berekesztetett s az új ülészak szeptember 25-ikén fog megnyitvatni.

* **A magyar nyelv elsajátítására** a magyarban járatlan néptanítók számára Losoncban, Léván, Sárospatakon, Aradon, Baján, Pécsen, Szombathelyen, Kolozsvárt, Székely-Kereszturon és Nyitrán 6 heti pöttanfolyamot rendelt tartatni a vallás-és közoktatásügyi miniszter. A pöttanfolyamot hallgató tanítók 70 krnyi napdíjban részesülnek.

* **Irodalmi részvény-társulat** alapítását tervezik 300,000 frt tőkével s a módozatok kidolgozására szűkebb körü bizottságot küldött ki a tervvel foglalkozók értekezlete. Az egylet regényvállalatot, illusztrált heti lapot, ifjúsági iratokat és népies munkákat fogna kiadni előfizetés és colportage utján.

* **Matejko** festményét, a várnai csatát, mely a műcsarnokban volt kiállitva, a nemzeti muzeum megvette.

* **Halálozások.** Báró Révay Simon val. bel. titkos tanácsos, Turóc megye örökös grófja f. hó 17-ikén, életének 60. évében. — Bikszei Gotthard Jób jászóradalmi ügyvéd f. hó 16-án 70 éves korában. — Thomalik Alajos nyugl. tábori lelkész Meczenzében.

* **Rudolf főherczeg ő fensége** f. hó 17-én fogadta Prágában a budapesti egyetem küldöttségét, mely a tudori oklevelet átnyújtá. A küldöttség tagjai Margó Tivadar rector, Breznay Béla és Greguss Ágost dékánok voltak. Ő fensége délután a küldöttség tiszteletére díszebédet adott. — **A bécsi szent-István templom** helyreállítási költségeire még 150,000 frt szükséges, melynek beszerzésére a bécsi bibornok érsek a trónörökös pártfogása alatt külön dóm-építő egyesületet szervez. — **A könyvnyomtatás** négyszázados jubilaumát 1882-ben megülni készülnek Bécsben.

* **XIII. Leo pápa ő Szentsége** legközelebb négy ifju római nemest lovagokká avatott. Az ifju lovagok Don Paulo Alfieri Viano hercege, Francesco Marani, Filippo Bajola-Parisiani és Augusto Rechia; a legidősebb köztök tizenhárom éves. — **Az oberammergaui passiojátékok** fényképeiből az első két előadás alatt 20,000 példányt adtak el. — **A tengeren** az utolsó öt év alatt, egy statisztikai kimutatás szerint, hajótörés következtében 9000 ember veszté életét. — **Londonban,** a dúsgazdag Anglia fővárosában, a mult évben 82 ember halt meg közvetlenül éhségben s részint elégtelen táplálék okozta betegségben. — **Puskin** orosz költő szobrának leleplezése kétszeri elhalasztás után f. hó 18-ikán ment végbe. — **Berlin** lakosainak száma az utolsó összeírás szerint 1.081,230 lélekből áll, ezekből 21,173 esik a katonaságra, a többi pedig a polgári lakosságra.

— **Pályázat.** A megürült déva-ványai fitanítói állomásra ezennel pályázat hirdettek, melynek jövedelme a következő:

- a) készpénzben 200 frt — kr;
 b) a tanító szobájának fűtésére. 15 « — «
 c) az ismétlő iskolások oktatásáért 50 « — «
 d) Flesár-féle alapítványból 5 « 65 «
 e) 25 hold földnek haszonélvezete, az adót a tanító fizeti.

f) az iskola-épületben lakásul: két szoba, konyha, kamara, udvar és 100 □ öl házikert, mely jövedelmek az 1881-iki iskola-év kezdetétől számíttatnak. — Ezen állomásra pályázni kívánók, képezdei oklevéllel és bizonyítványaikkal felszerelt s a déva-ványai iskolaszékhöz intézendő folyamodványukat a jövő jul. hó 20-káig küldjék be Halasy Lőrincz ottani plébános és iskolaszéki elnök urhoz. — Kelt Török-Szent-Miklóson 1880. jun. 12-ikén.

(2—2) **Balassy Ferencz,** ker. aesp. és tanfelügyelő.

IRODALOM.

— A „Tájékoztató és Egyházművészeti lap” juniusi füzeté a következő tartalommal jelent meg: Törvényjavaslat a gymnas. és reáliskolai oktatásról. I. Pór Antaltól. — Aquinói szent Tamás szabadságtana (Vége), Sully Istvántól. — A munka, Séd a Ernőtől. — Irodalmi szemle. — Egyházpolitikai áttekintés. — Felhívás az orsz. magyar képzőművészeti társulat ügyében — A besztercebányai olajfa-kert (2 ábrával). — A kehely (V. és befejező közlemény, 2 ábrával). — Rövid közlemények. — A lelkeskedő papság köréből. — Irodalom. Vegyesek. — Ajánljuk e jeles folyóiratot a t. közönség becses pár fogásába. Előfizetési ára: egész évre 6 frt; félévre 3 frt.

— A „Társulati Értesítő” mint Jézus szent szívének hírnöke” című folyóirat junius havi füzeté a következő cikkeket tartalmazza: Junius hónapra az általános szándékhoz. — Loyolai szent Ignác élete (folytatás). — P. Schauenburg Ferencz S. J. «Jézus szeretetre legméltóbb szíve» (folytatás). — Jézus szent szívén (költemény). — Isteni Megváltónkat szeretnünk kell, mivel Ő Önmagát adta nekünk. (folyt.) Hippich Istvántól. — Mértékletességi egyletek Angolországban (folyt.) Jáky Ferencztől. — Részletes szándékok junius hóra. — Jézus szent gyermekségének műve a magyar-osztrák monarchiában. — Hálanyilatkozat. Melléklet: Paulai szent Vincze együletének kézikönyve. 5. iv.

MINDENFÉLE.

Egy angol Harpagon. 1871-ben halt meg Londonban rövid betegség után Cooke Tamás czukrász, ki több millió forint vagyonnal bírt, de a világon talán a legpiszkosabb és leggyalázatosabb zsugori volt, kinek undorító kapzsísága nem ismert határt. Mint a hasonzorú emberek legnagyobb része, Cooke legnagyobb ellensége volt az orvosoknak s nagy bajának kellett lenni, ha végre egyszer arra határozta magát, hogy az orvos segélyét igénybe vegye. Különösen gyűlölte természetesen a pénzbeli jutalmat, mely ily segélyért járt, s bámulatosok a módok és eszközök, melyekhez nyult, hogy ezen kötelesség teljesítése elől kitérjen. Egy alkalommal kénytelen volt egy mérges kelés miatt seborvoshoz fordulni. «Mennyi időre van szüksége, hogy kigyógyítson?» kérdé tőle. — «Talán négy hét alatt kigyógyi-

tom» felele a seborvos. — «S mit fogok önnek az orvoslásért fizetni?» kérdé tovább a fősvény. — «Egy guineát» volt a válasz. — «Jól van, felele Cooke, de ez sok pénz, s ha mégis beleegyezem, ugy ezt csak azon feltétel alatt teszem, hogy kelésemtől csakugyan megszabaduljak. Ha négy hét alatt ki nem gyógyít, ugy nem kap tőlem egy pennyt sem.» A seborvos elfogadta a feltételt, s még mielőtt a kitűzött idő eltelt volna, a kelésnek már semmi nyoma sem volt. Cooke azonban minden áron meg akarta menteni guineáját. Egy borbélytól tapaszt kért, rátette a kelés helyére, s ennek segélyével új kelést idézett elő. Ezen mesterségesen előidézett bajjal elment a részedett sebészhez, ki kénytelen volt lemondani megérdemlett díjáról, habár nem tudta magának megmagyarázni, mi lehetett oka, hogy az ő gyógyszerere a bajon nem segített. — Midőn haláloságyán feküdt, több orvost hívatott. Az orvosok azonban, ismerve piszkos zsugoriságát, nem nagyon siettek hozzá. Végre azonban egy orvos mégis elment hozzá, s Cooke beleegyezett, hogy rendelvényét a gyógytárba vigyék. Mielőtt azonban ez megtörtént volna, kérdé az orvost, hogy meddig fog még élni. «A legkedvezőbb esetben még nyolcz—tíz napig» felele az orvos minden kimélet nélkül. Ezen válaszra a beteg hirtelen fölemelkedett ágyában, s oly hangosan, a mint csak bírt, kiáltá: «Gazember, hogyan csalhat meg ön engemet így?» — «Hogyan érti ön ezt?» kérdé meglepetve az orvos. — «Nos, uram, felele Cooke, jobb ön a tolvajnál? Ön el akarja lopni gyógyszerereivel pénzemet, pedig tudja, hogy kotyvalékaik életemet alig fogják tudni még egy hétig fentartani! Takarodjék ki rögtön a házamból.»

**Hazánkban
legdúsabban felszerelt
ajtatossági cikkek
raktára**

mint: olvasók, szentképek, érmek,
iskolai feszületek és képek, szent-
teltviztartók, szobrok stb.

Részletes árjegyzék franco,
mutatványok oly árban
számítva, mintha nagyobb
számban
vétetnének.

WEISZ
Kecskeméti-
A nagy kék
BUDA-
(3—2)

Frigyesnél,
utca 12. sz.
olvasóhoz.
PESTEN.
(3—2)

Kiadja a **Szent-István-Társulat** (Lövész utca 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest. 1880. Nyomatott az **Athenaeum** r. társ. nyomdájában (Ferencziek tere Athenaeum-épület).